

Txomin Agirre eta Mariano Ibarguengoitia

.....
Zenon Uriguen, Pasiotarra
.....

“Euskal leen gaia gizona”

Aztu eziña da niretzat bein batean irakurritako esaera: “Euskal leen gaia gizona”

Txomin Agirre Badiola da, bete-betean, Euskal gizonaren eredu goragarria.

Txomiñ Agirre Ondarroan jaioa (1864) eta Zumaian zendua (1920). Aita arotza da. Txomin seme ona, ume trebea eta argia da eta egundoko laguntza emoten dautso aitari bere ogibidean. Baña ez daukagu albisterik bere aurtzaroko ikaskuntzari buruz.

Nundik datorkioz, bada, bere bizitzan ain oparo erakusten dituan doaiak eta gaitasunak, baliabide eta aalabide arrigarriak? Lenengo eta bein bere familia. Bai bere garaian Ondarroako familiak ziran txokorik bikaiñena seme alabai eziketa ona emonik, gizon-gintza, ardura aundiz, moldatzeko. Egiaz seme alabak gurasoengandik artzen ez dabena beste inondik be ez dabe artzen. Eta gurasoengandik artzen dabena betiko izaten da. Beraz familia da seme alaben jatorrizko eskola. Bai, “Euskal leen gaia, gizakia” Eusko Jaurlaritzak begiz jo dau gure gizona eta ara emen bere jardunaldi bikaña: “Euskadi prest jarriko dogu “Euskal leen gaia “gizakia” (gizon andre), goraiatzeko. Gurea bezelako jendea ez da edonun aurkitzen. Gizakia da izan be gure lurraren emaitzik onena sendo aritzen dalako, kementsua dalako, aalegintzeko eta arpegia emoteko dauan eragaitk, lanerako dauan gaitasunagaitik”.

Ondarroako gizandi ospetsuak.

Ona emen Ondarroako familietatik sortu diran gizandi ospetsuak lurbira osoan. Txomin Agirre Badiola, idazlari ospetsua eta agurgarria, egizko gizon jatorra, berak idazten dauan lez, “ura zan gizona ura” abade onetsia eta santua.

-XV garren mendean María Santxez de Likona Loiolako San Inazioaren ama, eta Martin Garcia, erregearen kontseilaria, amaren aldetik San Inazioaren aitita

-Agustin Zubikarai, (1914-2004) gizon jakintsua eta euskal idazlari anitza ta ospetsua, aldizkari askotan, sariak eta omenaldi ugariak artutakoa.

-Felix Beristain margolaria (1798-1863) bere arte lanak oso ederrak dira, nazio askotan zabalduak.

-Pedro Maria de Unanue tenor (1814-1846) euskaldun izen aundikoa nazioartean.

-Kirmen Uribe 1970 euskal idazlari eta poeta gorena, Españako saria literaturan

-Angel Aramaio (1971-2011) zine zuzendari. izen aundikoa. Europako ziñe aretoetan

-Ricardo Gatzaga Etxebarria diputatu eta senadorea, gaurko Euskal Jaurlaritzaren ekonomo azkarra.

Txomiñen Jaiotza barria

Txomin Agirre 17 urteko gaztea da. Urduri bizi da. Ez dau etorkizunik ikusten. Zer egin? Bere barne muiñetan ixilean gor-

deta, lotan datza urregorritzko meategi bat. Bai gizakiaren jenialtasun eta espirituaren meategia, urre guztiak baño baliotsuagoa. Baña nork ernarazi eta eraginkor egin altxor bitxi ori? Zorionezko egun batean Mariano Ibaranguoitia abadea Ondarroan dabil gazteen arteko kezka eta etorkizuna argitzen Eta ara or noiz eta zelan sortzen dan iñoiz pentsabako miraria: Txomin Agirrerren kristau kutsu berezia. Mariano abadearen begia zuur eta argia da Jainkozko giza-doaiak ezagutzeko eta argitzeko. Eta goxo-goxo esaten dautso Txomini: “Zu etorri neugaz” Gurasoekin berba zintzoro egiñik Txomin gaztea Bilbora etorriko da.

Txomin gazteak ezin esan alako irrika bizia sentitzen dau eta zoragarritzko ordu onetan izango da bereztat jaiotza barria, bizitza barria, kristau fedean eta bizibide osoan. Auxe izango da beretzat ordu zoragarria abade on eta jakintsua, eta idazlari ospetsua izateko.

Historia arrigarria.

Bene-benetan oraintxe asten da Txomin gaztearen tzat historia arrigarria. Mariano abade jaunak, maitasunik aundienagaz, ekarten dau Bilbora, bere etxean etxekide, maian maikide, meza santuan serbitzaille, otoitzean otoizlari. Ikastaldiak egiteko jartzen dautsoz irakasle onak eta bera izango da maixu eta zuzendaria. Resurrección Maria Azkuek oroimen gomutagarriak daukoz gai onetan eta ona emen bere testigantza: “Biotza samurturik oroitzen zituen Agirrek Bilbon igaro zituen urte gozoak”. Gañera Mariano abadeak bialdu eban Txomin seminaria, beraren ardurapean eta bere kontura izan ziran ikaskuntza eta abadetza gastuak. Modu miragarri onetan abadetu zan (1888) eta kapellau izendatua bizi guztirako Hermanas de la Caridad Zumaiako ikastetxean. Txomin abade barriaren begi eta biotzean zabalitzen dira muga bako ortzi zelai zabalak.

Zoraldi onetan murgilduta zer egingo dau Txomin jaunak?. Abadetza eginbearrak ondo baño obeto bete, Euskera ondo ikasi, euskal liburuak irakurri, erriaren bizi-gunean jardun, erriaren euskeragaz jantzi, eta Euskal erriaren oitura eta ondaregaz jabetu.

Txomin Agirre beti izango da esker oneko gizona. Mariano abadeari zor dautso bizibide barria eta bere jenialtasuna adierazteko aukera berebizikoa. Mariano abadearen laguntza barik ez genduke ezagutuko Txomin jaunaren bizitza goragarria, ez eta GAROA euskal liburua, nazioarte askotan ezagutua eta benetan aipagarria.

Domingo abadearen babes eta begirapean egingo ditu bere bizitzako egite aintzagarriak, apaizgoan eta gizarte bizibidean.

Txomin Agirrerren idazlanak.

Txomin idazlearen lenengo eleberria “Auñemendiko lorea” dogu (1898) Gai eta giro historikoa da, VII mendean Euskal Errian, Kristau fedea gure artean sartu ostean, sineskeri eta mito zarrak utzirik biziera barria sortzen danean Auñemendiko errietan.

Bigarren eleberria (1906) Kresala izan zan, itxasoaren kutsua dario eta itxas gizon sendo eta bikañen goraberak, itxas arriskuak eta estualdiak egokiro jarririk eleberri au bizkaieraz idatzia agertzen da.

Irugarren eleberria, danen artean ederrena eta ospetsuena, GAROA izango da. (1912)

Eleberri au lenengo argitaratu zan (RIEV, t.1.1907 Guipuzkoeraz eta idazlariaren idazlan ederre, goragarriena, aipatuena izanik. Liburu eder onen idaz-gaia da Euskal erriaren mendi, baserri, uri eta txoko guztietan bizi diran oiturak eta ekanduak bizikiro ezagutzen ditu idazleak eta argi ta garbi, zeatz eta bizi bizi argitaratzen ditu. Auxe da euskal lenengo eleberri klasikoa eta gorengoa. Ortega Gasset idazleak oorezko omenak egiten ditu Txomin eta Garoaren alde.

Txomin Agirre idazlari ugaria eta oparoa da eta bere idazlanak agertzen dira aldizkari askotan: Euskal Erria, Euskalzale, Ibaizabal, Euskal Esnalea, RIEV, Jaungoiko Zale etb. Beti euskera gozo eta ederrean. Euskal akademian bazkide izan zan

EUSKAL LEEN GAIA.

Gaurko egunetan gure gizarteak eta familiak asmo zoli bat artu eta bete bear dau. “Euskal leen gaia gizakia beste gai guztien gañetik” Txomin Agirrerren antzera: Euskal gizonaren gogoa ekintza aundienetara doanean, nork eten bere asmo bideak, eta gure erriaren aldeko ariketak? Zorioneko egitaraua: Euskal gizakia, leen gaia eta beraren bidez aberriaren bikaintasun ezin ohea. Gora Txomin Agirre “Euskal leen gaia gizakiaren” eredu ta jarraibide bikaña.

